

SAMMANFATTNING AV: THE TREATY ON THE PROHIBITION OF NUCLEAR WEAPONS AND ITS COMPATIBILITY WITH SWEDEN'S SECURITY ARRANGEMENTS

Juni 2018

■ Bonnie Docherty
Associate Director of Armed Conflict and Civilian Protection
Lecturer on Law
International Human Rights Clinic
Harvard Law School

Sammanfattning gjord av Jan Larsson,
jan.larsson@slmk.org.

INTRODUKTION

Artikeln beskriver de legala konsekvenserna för Sverige vid anslutning till FN:s konvention om förbud mot kärnvapen, här kallad "konventionen" eller TPNW (Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons). Artikelns två fokus är internationellt försvarssamarbete och förpliktelser som Sverige har enligt andra ingångna avtal och överenskommelser. Först ska framhållas att Sverige redan uppfyller de flesta av kraven i konventionen genom att inte förfoga över kärnvapen, genom att aldrig ha testat kärnvapen och genom att vara anslutet till icke-spridningsavtalet som kärnvapenfri stat.

Internationellt försvarssamarbete

Ett förhållande som skulle kunna skapa problem för Sverige som part i TPNW är landets säkerhetssamarbeten med kärnvapenstater och med länder som har säkerhetsgarantier från dessa (s.k. *nuclear umbrella states*). Det gäller konventionens artikel 1, om förbud mot att hjälpa, uppmuntra eller förmå andra aktörer

att utföra aktiviteter som är förbjudna enligt TPNW: utveckling, testning, tillverkning, lagring, överföring, användning och hot om användning av kärnvapen.

Liknande förbud mot stöd till andra aktörer finns i flera andra internationella avtal. Formuleringarna i TPNW är nästan ordagrant lika dem som finns i några andra avtal som Sverige är anslutet till, nämligen konventionerna mot kemiska vapen, klustervapen och landminor. Dessa avtal har inte bedömts utgöra hinder för att delta i militära samövningar med stater som inte är anslutna till avtalen, så länge det inte handlar om aktiviteter med direkt koppling till de vapentyper avtalen förbjuder. Därför bör TPNW också tolkas så att militärt samarbete med kärnvapenstater är tillåtet om det inte finns någon direkt koppling till kärnvapen.

Sveriges relationer till Nato

Sverige har en nära anknytning till Nato genom bland annat Partnerskap för fred (PFF) och värdlandsavtalet, och landet deltar regelbundet i militära samövningar. Om Sverige ansluter sig till TPNW måste man försäkra sig om att man inte deltar i aktiviteter som innefattar

kärnvapen och att man inte stödjer eller uppmuntrar Natoländer i sådana aktiviteter. Dock finns det inga motsättningar mellan TPNW och Sveriges nuvarande samarbeten med Nato. Sverige står inte under Natos kärnvapenparaply och USA har inga planer på att utvidga detta "nuclear umbrella" till att omfatta Sverige. Därför har inte Sverige några problem med (det underförstådda) förbudet i TPNW för anslutna länder att acceptera skydd av ett kärnvapenparaply.

Sveriges kopplingar till Nato utgör alltså inget hinder för anslutning till TPNW och det är fullt möjligt att vara med i Partnerskap för fred utan att omfatta Natos position vad gäller kärnvapen. Den bedömningen har till exempel gjorts av PFF-staten Österrike, som redan ratificerat konventionen.

Något som möjligen kan utgöra ett problem för Sveriges anslutning till TPNW är värdlandsavtalet med Nato, som Sverige ratificerade 2016. Även om Sveriges försvarsminister tydligt deklarerat att detta avtal inte öppnar dörren för att tillåta utplacering av kärnvapen på svensk mark, är läget mera osäkert när det gäller genomfartstrafik (transit) genom svenskt farvatten med Natofartyg. USA:s policy vad gäller militära fartyg som anlöper svensk hamn har sedan länge varit att varken bekräfta eller förneka förekomst av kärnvapen ombord. Även om inte TPNW uttryckligen förbjuder genomfartstrafik är en rimlig tolkning, med tanke på konventionens syfte, att genomfartstrafik är förbjuden enligt TPNW.

I tidigare konventioner har Sverige gjort olika tolkningar: i konventionen mot landminor bedöms genomfartstrafik vara förbjuden medan motsatsen gäller för konventionen mot klustervapen. Det är därför oklart huruvida en statspart i TPNW överträder avtalet genom att på sitt territorium tillåta fartyg som *kan* ha kärnvapen ombord. Detta är något som behöver utredas, vilket bör göras vid möten med de stater som är parter i konventionen. Artikelförfattarens åsikt är att denna detalj inte bör utgöra ett hinder för Sverige att ansluta sig till konventionen om förbud mot kärnvapen, vilken i övrigt helt är i linje med landets stöd för icke-spridning och nedrustning av kärnvapen.

Sveriges relation med EU

I EU-stadgarna finns en paragraf om ömsesidigt försvar. En EU-stat som anfalls utifrån har rätt att förvänta sig hjälp från andra EU-länder. Sverige har dock ingen skyldighet att ge stöd till militära insatser som innefattar användning av kärnvapen. EU-landet Österrike har ratificerat TPNW och har därmed visat att man inte ser EU-medlemskap som oförenligt med anslutning till konventionen.

I korthet:

1. Enligt TPNW får Sverige som ansluten till avtalet inte stödja andra länder i aktiviteter där kärnvapen är involverade. Att samarbeta med kärnvapenländer i övrigt kommer att vara tillåtet för Sverige även som fullvärdig part i TPNW. Sverige har redan, i egenskap av stat som anslutit sig till konventionerna om förbud mot landminor och klustervapen, erfarenheter av internationellt militärt samarbete med liknande begränsningar.
2. Sverige är inte medlem i Nato men deltar i militära samövningar, vilket kommer att vara tillåtet även sedan Sverige ratificerat TPNW. Tilläggas kan att denna artikels författare Bonnie Docherty i en annan artikel, *Nuclear Umbrella Arrangements And The Treaty On The Prohibition Of Nuclear Weapons*, lyfter fram att det är olagligt för en stat som är part i TPNW att nyttja säkerhetsgarantier under ett kärnvapenparaply, men att det är fullt möjligt att ansluta sig till konventionen om man avslutat en sådan överenskommelse.
3. Att Sverige är medlem i EU kommer inte att utgöra något hinder för ratificering av TPNW.

Hela artikeln, på engelska, finns på Svenska Läkare mot Kärnvapens och Internationella Kvinnoförbundet för Freds och Frihets, IKFF, hemsidor www.slmk.org / www.ikff.se.